

знаходяться на території України. Відповідно до ст. 2 ЦК України учасниками цивільних відносин є фізичні та юридичні особи, держава Україна, АРК, територіальні громади, інші суб'єкти публічного права. У деяких випадках передбаченим договором або законом, акти можуть поширюватися на іноземні держави [2].

Дія актів тлумачення за колом осіб – це їх поширення на певні категорії суб'єктів права. Однак науковець Малишев Б. вказує, що дія інтерпретаційних актів за колом осіб залежить від того, які перед нами акти тлумачення: загальні (нормативно-інтерпретаційні) чи індивідуальні (казуальні). Вважається, що перші містять не персоніфіковані за колом осіб приписи і звернені до відносно не визначеного кола осіб [3].

Отже, можна зробити висновок, що цивільне законодавство є фундаментальною складовою прав людини, обов'язків, включає у собі різні аспекти, а саме основні положення, соціальні цінності, пріоритети правового регулювання, засади підтримки правопорядку, напрями та гарантії захисту прав та інтересів. Тобто, це права та обов'язки, нормативи, що використовує кожен громадянин своєї держави. Наукова цінність даної теми потребує подальшого розвитку, тому деякі аспекти залишаються невирішеними. Дія цивільного законодавства поділяється на три складові – у просторі, часі та за колом осіб. У науковій роботі було визначено, що у часі, дія актів цивільного законодавства, включають в собі пряму дію – акти, що регулюють відносини, що виникли з дня чинності. Дія цивільного законодавства у просторі полягають у відносинах, що регулюються по всій території України. Акти цивільного законодавства поширюються на усіх учасників цивільних відносин, що знаходяться на території України і мають однакові права.

1. Кройтор В. А, Кухарева О. Є. Цивільне право України. У двох частинах. Частина 1. Навчальний посібник. 2016. 284 с.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Малишев Б. В. Застосування норм права (теорія і практика): навч. посібник. К.: Реферат, 2010.

Андрій КОРЕНЕВ

голова Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Уляна ГУНЬКО

здобувачка вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОРУШЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ

Основними об'єктами забезпечення національної безпеки держави є суверенітет і територіальна цілісність, які забезпечують належні умови для реалізації конституційних прав і свобод громадян. Тому забезпечення та підтримка її суверенітету є важливим пріоритетом у створенні безпеки держави як самостійного та автономного цілого.

Першим кроком до незалежності стало прийняття 16 липня 1990 року Декларації про державний суверенітет України, яка визначалася як перевага, незалежність, повнота і неподільність української влади в тодішній Українській Радянській Соціалістичній Республіці, а також незалежність і рівність держави СРСР у зовнішніх відносинах.

Пізніше Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р., розвиваючи положення Декларації, урочисто проголошено створення незалежної держави – України, заснованої на засадах незалежності, неподільності та недоторканності її території [1, с. 12-16].

Суверенітет є не тільки історичною категорією, але й характеризує політико-правову природу державного управління; свою територію зі сфер влади інших держав. Суверенітет – це насамперед юридичне визначення становища держави, тоді як юрисдикція держави характеризує конкретні

аспекти цього становища – відповідні права, привілеї та компетенції. До компетенції держави входить право на внутрішню організацію та управління територією.

У системі міжнародного права державний суверенітет розглядається як «повна законодавча, виконавча та судова влада держави на її території, яка виключає будь-яку іноземну владу на її території, а також підпорядкування держави іноземним державам у міжнародному взаємодії, за винятком явної та добровільної згоди.

Основними об'єктами національної безпеки в сучасних умовах є суверенітет і територіальна цілісність держави. Забезпечення територіальної цілісності держави є одним із головних завдань у сфері національної безпеки та головних національних інтересів.

У сфері зовнішніх відносин «суверенітет» обмежується низкою загальноновизнаних принципів міжнародного права, включаючи заборону війни, обставини, передбачені державою як член міжнародного (ООН), регіонального (Рада Європи) та міжурядової організації. Проте політичні реалії сучасного світу вносять певну специфіку в розуміння феномену державного суверенітету [2, с. 34-37].

Незалежність і суверенітет України були гарантовані в 1994 році Сполученими Штатами і Російською Федерацією в обмін на згоду нашої країни на знищення ядерної зброї, що залишилася після розпаду Радянського Союзу. Серед перших дій, які можна вважати спробою обмеження українського суверенітету, було рішення Державної Думи Російської Федерації про бажання володіння Росією міста Севастополя (1996 р.), намір в односторонньому порядку змінити державний кордон України шляхом забудови. Дамби від російського узбережжя до українського острова Коса Тузла в Керченській протоці (2003).

Незаконна окупація Автономної Республіки Крим та міста Севастополя була лише першим кроком Російської Федерації до підризу незалежності та суверенітету України. Наступним етапом російської агресії стала спроба дестабілізації ситуації в східних і південних областях України з метою формування на цій території квазідержави «Новоросії». Повна реалізація цих планів була зірвана, але російські регулярні частини та очолювані Росією НЗФ окупували частини Донецької та Луганської областей України.

Важливим елементом боротьби з агресором стали спільні політико-дипломатичні зусилля міжнародного співтовариства. 27 березня 2014 року Генеральна Асамблея ООН затвердила Постанову 68/262 «Територіальна цілісність України», яка підтвердила міжнародно визнані кордони України та відсутність будь-яких правових підстав для зміни статусу Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Аналогічну думку Генеральної Асамблеї ООН підтвердив і Постанова 71/205 «Ситуація з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна)», затверджений 19.12.2016. Крім того, резолюція вперше в офіційних документах ООН визнає Росію державою-окупантом. Численні документи на підтримку територіальної цілісності України у міжнародно визнаних кордонах прийняті Радою Європи, ПАРЄ, ПА ОБСЄ тощо [3, с. 45-59].

До лютого 2022 року окупованими територіями вважалися: Автономна Республіка Крим (26 081 кв. км), Севастополь (864 кв. км), частина Донецької та Луганської областей (16 кв. 799 км) – лише 43 744 кв. км, що становить 7,2 % території України.

Білорусь підтримуючи Росію в даній війні на українських територіях здійснюють ракетні обстріли з прикордонних районів, українську територію знищують винищувачі та ракетні обстріли, а агресори здійснюють перегрупування задля забезпечення військ. Територія Придністров'я (Молдова) контролюється Росією, що також виступає як потенційна загроза.

Усі ці провадження підлягають кримінальній відповідальності за порушення територіальної цілісності та недоторканності України, що регулюється ст. 110 КК України, а саме умисні дії, вчинені з метою зміни кордонів території або державного кордону України з порушенням Конституції України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до такої поведінки, караються позбавленням волі. від трьох до п'яти років з конфіскацією або без неї [4, с. 70-96].

Вчинення цього злочину державними службовцями повторно або за попередньою змовою групою осіб, або у поєднанні з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі, загрожує покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією чи без неї.

Вищезазначені діяння, що спричинили загибель осіб або інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі з конфіскацією чи без такого [5, с. 118-149].

НАТО забезпечує найнадійніші збройні гарантії національного суверенітету в сучасному світі, засновані на принципах колективної оборони держав-членів. Україна поки не може розраховувати на такий ступінь гарантій свого суверенітету, хоча президент Володимир Зеленський вже зробив перші кроки.

Отже, забезпечення територіальної цілісності держави є одним із головних завдань у сфері національної безпеки та головних національних інтересів. Зараз Росія порушує суверенітет і територіальну цілісність України. Україна сподівається на мирний і дипломатичний шляху урегулювання військового конфлікту, задля відновлення та збереження цілісності суверенітету держави та життя її громадян.

1. Гречко О. О. Принцип єдності та цілісності державної території як гарантія унітарного характеру української держави. *Право і Безпека*. 2014. №4. С. 12-16.

2. Бабій О. Г. Суверенітет в умовах членства держави в Європейському Союзі: проблеми визначення. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами I Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, Харків, 27 листоп. 2015 р.: у 2 ч. Харків, 2015. С. 34–37.*

3. Петришин О. В. Державний суверенітет. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. 2017. Т. 3: Загальна теорія права. 100 с.

4. Горбулін В. П., Власюк О. С., Кононенко С. В. Російсько-українська війна в термінах теорії реалізму. *Суспільно-політичні процеси*. 2016. Вип. 2. С. 70-96.

5. Чирков О. А. Крок на шляху подолання російської агресії Російська окупація і деокупація України. *Історія, сучасні загрози та виклики сьогодення: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* Київ, 2016. 348 с.

Катерина АРТЕМ'ЄВА

Ірина КУЦ

здобувачі вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор **В. В. Ільков**
професор кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Протягом декількох минулих років виконанню підлягало майже 3,8 млн виконавчих документів. Для порівняння, у 2018 примусовому виконанню підлягало 3,4 млн документів. Зросла також і сума стягнення за виконавчими документами, що підлягали виконанню – 724,6 млн у 2019 році відносно 609,9 млн у 2018 році [1]. Низький рівень виконання рішень суду свідчить про необхідність проведення комплексної та якісної перебудови всієї системи публічного управління взагалі та створення ефективно працюючих органів, покликаних забезпечувати права, свободи й законні інтереси осіб шляхом примусового виконання судових та адміністративно-юрисдикційних рішень, що набули чинності. Існує низка організаційних рішень, що дозволяють оперативно реагувати на незадовільний стан роботи Державної виконавчої служби України: грошова мотивація співробітників у вигляді відсотків від суми стягнення й підвищеної заробітної плати, відкритість виконання судових рішень, підвищення ефективності електронної взаємодії з іншими органами влади тощо. Існує теоретико-правове забезпечення виконавчого провадження як однієї з форм правозастосування, що дозволить обґрунтувати глибинні перетворення процесу виконання судових рішень.

Адміністративна реформа, яка проводиться в Україні, враховуючи соціальну, демократичну та правову спрямованість України, принципи якої закріплені в Конституції України (ч. 1 ст. 1), має здійснюватися за умови координації діяльності всіх державних і муніципальних органів як за горизонталлю, так і за вертикаллю, враховуючи вимоги ч. 1 ст. 3 Конституції України. Зазначена конституційна норма кореспондує конституційним гарантіям щодо дії принципу верховенства права (ч. 1 ст. 8) і гарантування людині рівності в правах (ст. 21) та щодо закріплення в Конституції України вимоги, що органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені законодавством